

FACILITAREA ACCESULUI ȘI OPTIMIZAREA SECURITĂȚII COLECȚIILOR DE BIBLIOTECĂ. DIGITALIZAREA COLECȚIILOR

DIGITALIZAREA COLECȚIILOR DE BIBLIOTECĂ: VIZIUNI STRATEGICE

Doina GAIDEU

Rezumat: *Articolul evidențiază digitalizarea patrimoniului cultural documentar ca o direcție strategică majoră pentru Republica Moldova, menită să asigure accesul universal la informație prin platforme digitale și standarde internaționale. Sunt subliniate parteneriatele Bibliotecii Naționale, care susțin dezvoltarea continuă a bibliotecii digitale, precum și rolul său de centru metodologic pentru bibliotecile publice din țară.*

Cuvinte-cheie: *digitalizare, standard, conservare, bibliotecă digitală, Europeană.*

Abstract: *This article emphasizes digitization of documentary cultural heritage as a major strategic direction for the Republic of Moldova, intended to ensure universal access to information through digital platforms and international standards., The National Library's collaborative partnerships, supporting the sustained growth of the digital library, are highlighted as well as NL role as a methodological center for public libraries in the country.*

Keywords: *digitization, standard, preservation, valorization, digital library, Europeană.*

Digitalizarea patrimoniului cultural și documentar reprezintă o prioritate strategică pentru Republica Moldova, având ca scop conservarea memoriei naționale și asigurarea accesului universal la cunoaștere. Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM), în calitate sa de centru metodologic, coordonează acest proces la nivel național prin Centrul Național de Digitalizare [5].

Pilonii strategici ai procesului de digitalizare

Pentru a transforma biblioteca dintr-un depozit fizic într-un hub digital activ este necesar de a ține cont de trei piloni esențiali: selectivitate și prioritzare, standardizarea calității și accesibilitatea universală.

▪ Selectivitate și prioritzare

Prioritizarea colecțiilor supuse procesului de digitizare reprezintă o etapă esențială în strategia de conservare și valorificare a patrimoniului documentar. În acest context, un accent deosebit este pus pe cărțile vechi și rare, manuscrise și colecții speciale cu risc ridicat de degradare fizică. Aceste documente, realizate pe suporturi fragile și adesea unice, sunt expuse în timp deteriorării cauzate de factori precum uzura, condițiile de mediu sau manipularea frecventă. Digitizarea nu doar reduce necesitatea consultării documentelor originale, ci contribuie în mod direct la protejarea și prelungirea duratei de viață a acestora. Nu trebuie neglijată valoarea patrimonială și identitară a acestor colecții, care reflectă evoluția culturală, istorică și socială a comunității. În mod special, sunt vizate documentele ce țin de istoria și memoria locală, precum manuscrise, cărți vechi, fotografii, publicații de presă locală, hărți, documente administrative și personale. Aceste surse documentare oferă mărturii autentice despre viața economică, politică, culturală și socială a diferitelor perioade istorice și constituie o bază indispensabilă pentru cercetarea științifică. Prin digitizarea acestor materiale se facilitează accesul la informație pentru un public larg: cercetători, profesori, studenți, dar și pentru toți cetățenii interesați de cunoașterea și înțelegerea trecutului comun. Astfel, patrimoniul documentar devine mai vizibil, mai accesibil și mai ușor de integrat în procesele educaționale, academice și culturale, atât la nivel național, cât și internațional.

Un alt criteriu important în selecția documentelor pentru digitizare îl constituie *cererea utilizatorilor*. Aici ne referim la publicațiile periodice istorice și resursele educaționale care sunt solicitate frecvent pentru cercetare și studiu. Răspunsul la nevoile reale ale utilizatorilor contribuie la creșterea relevanței și

utilității colecțiilor digitale, asigurând o utilizare activă și constantă a acestora. Conchidem că procesul de selecție pentru digitizare se bazează pe un echilibru între criteriile de conservare, valoarea patrimonială și interesul publicului, având ca obiectiv principal protejarea memoriei documentare și facilitarea accesului deschis la resursele culturale de importanță majoră.

▪ *Standardizarea calității*

Utilizarea standardelor în digitizarea documentelor de bibliotecă este esențială pentru a asigura calitatea, interoperabilitatea și conservarea pe termen lung a patrimoniului digital. Aplicând standarde de imagistică (rezoluție, format), metadata (Dublin Core, METS), formate de fișiere (JPEG, TIFF, PDF) și protocoale pentru prezervare digitală, instituții precum Biblioteca Națională a Republicii Moldova se pot ghida în crearea de resurse digitale accesibile și durabile [4]. Standardele internaționale (METS, MODS, ALTO) pot fi utilizate pentru a asigura interoperabilitatea datelor cu platforme precum *Europeana* [3].

▪ *Accesibilitate universală*

Viziunea noastră strategică pune utilizatorul pe primul loc prin facilitarea accesului la colecțiile bibliotecii, fără a deteriora integritatea originalului, prin eliminarea barierelor geografice și sociale, cu respectarea drepturilor de autor [6].

Prezența colecțiilor Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în platforma Europeana asigură o vizibilitate sporită a patrimoniului documentar național la nivel european și internațional, contribuind la extinderea considerabilă a acoperirii geografice. Prin intermediul acestei platforme, resursele digitale devin accesibile unui public larg, format din cercetători, cadre didactice, studenți și utilizatori din diverse spații culturale, depășind limitele teritoriale ale țării. Astfel, patrimoniul cultural scris al Republicii Moldova este integrat în circuitul cultural european, fiind valorificat, promovat și recunoscut ca parte a moștenirii culturale comune.

Implementarea tehnologiei OCR (*Recunoașterea optică a caracterelor*) permite realizarea căutării integrale în text (full-text search), transformând documentele digitizate din simple imagini în resurse de cercetare veritabile. Modulul *Biblioteca Digitală*

lă al softului TINREAD [1] oferă această funcționalitate pentru colecțiile digitizate, permițând identificarea rapidă a informației direct în text. Astfel, procesul de cercetare este facilitat, iar accesul la informația necesară devine mai eficient. Conținutul digitizat, publicat în Biblioteca Digitală, este organizat în *colecții digitale* și *domenii de interes*. Această structurare oferă o imagine clară și coerentă asupra conținutului disponibil în Biblioteca Digitală.

Orientări de nivel național și instituționale. Parteneriate

Având în vedere că digitalizarea patrimoniului documentar național reprezintă un angajament strategic al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Centrul Național de Digitalizare realizează acest lucru, cu scopul conservării, valorificării și facilitării accesului la resursele ce reflectă identitatea și memoria colectivă a comunităților din întreaga țară. Totodată, BNRM își propune colaborarea cu instituții deținătoare de documente privind istoria și memoria locală.

Un alt angajament al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova este acordarea suportului educațional pentru bibliotecile publice din țară în ceea ce privește conservarea digitală a patrimoniului național documentar și accesul digital la colecțiile sale [5]. În acest sens, Centrul Național de Formare Profesională Continuă organizează instruiți/traininguri profesionale pentru sistemul național de biblioteci. Aceste activități reprezintă o resursă valoroasă pentru dezvoltarea profesională, contribuind la îmbunătățirea abilităților celor instruiți în gestionarea și promovarea resurselor informaționale.

Colaborarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova cu Agenția Națională a Arhivelor contribuie la valorificarea, conservarea și promovarea patrimoniului documentar național. Prin schimbul de expertiză profesională, armonizarea practicilor de descriere și digitizare a documentelor, precum și realizarea unor proiecte comune, cele două instituții contribuie la protejarea memoriei istorice și culturale a țării. Această colaborare facilitează accesul cercetătorilor și al publicului larg la surse documentare autentice, sprijină cercetarea științifică și încurajează utilizarea eficientă a resurselor informaționale. Totodată, parte-

neriatul consolidează rolul instituțiilor de memorie în societate și susține integrarea patrimoniului documentar național în circuite informaționale moderne, inclusiv în mediul digital.

Menționăm, de asemenea, colaborarea BNRM cu instituțiile partenere în cadrul Programului Național „Memoria Moldovei”, care este un element esențial în procesul de identificare, conservare, valorificare și promovare a patrimoniului documentar național. Prin cooperarea cu biblioteci, arhive, muzee, instituții de cercetare și alte organizații de profil, BNRM contribuie la consolidarea unui efort comun orientat spre salvarea memoriei culturale și istorice a Republicii Moldova. Această colaborare facilitează schimbul de expertiză profesională, armonizarea practicilor de digitizare și descriere a documentelor, precum și integrarea resurselor informaționale într-un cadru unitar de acces. În același timp, parteneriatele dezvoltate în cadrul Programului „Memoria Moldovei” susțin crearea și îmbogățirea colecțiilor digitale, asigurând vizibilitatea și accesul publicului larg la documente de valoare patrimonială. Prin implicarea activă a instituțiilor partenere, Programul contribuie la promovarea identității culturale naționale, la educarea publicului și la sprijinirea cercetării științifice, reafirmând rolul Bibliotecii Naționale ca principal coordonator al proceselor de valorificare a patrimoniului documentar al Republicii Moldova.

Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” din Iași, în parteneriat cu Biblioteca Națională a Republicii Moldova, au demarat implementarea proiectului „BiblioTech” – un demers strategic de cooperare transfrontalieră realizat în cadrul Programului Interreg VI-A NEXT România–Republica Moldova 2021-2027 [2]. Proiectul este finanțat de Uniunea Europeană și răspunde nevoilor actuale de modernizare a accesului la educație și cultură, valorificând potențialul digitalizării și al inovației tehnologice în spațiul bibliotecilor publice și universitare. Obiectivul general al proiectului „BiblioTech” constă în îmbunătățirea accesului la resurse educaționale de calitate și în consolidarea rolului bibliotecilor ca actori esențiali ai educației moderne, ai

învățării pe tot parcursul vieții și ai incluziunii digitale. Prin utilizarea noilor tehnologii și prin dezvoltarea unor infrastructuri educaționale inovatoare, proiectul urmărește să creeze punți durabile între sistemul de învățământ, biblioteci și comunitate, în beneficiul elevilor, profesorilor și publicului larg din ambele țări.

În paralel cu dezvoltarea infrastructurii educaționale, proiectul „BiblioTech” acordă o importanță deosebită digitizării resurselor educaționale. Prin acest demers, va fi asigurat accesul liber și gratuit la peste 1.000.000 de pagini de carte din curricula școlară a României și a Republicii Moldova.

Prin implementarea proiectului „BiblioTech”, Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” din Iași și Biblioteca Națională a Republicii Moldova își reafirmă angajamentul față de cooperarea transfrontalieră și față de promovarea educației și culturii în era digitală, oferind comunităților din regiune instrumente moderne de acces la cunoaștere și oportunități reale de dezvoltare educațională și culturală durabilă.

Dezvoltarea modulului de Bibliotecă Digitală reprezintă un proces continuu, complex și indispensabil în activitatea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, având un rol esențial în conservarea, valorificarea și promovarea patrimoniului documentar național. În contextul transformării digitale accelerate și al cerințelor tot mai mari ale utilizatorilor pentru acces rapid și facil la informație, Biblioteca Digitală devine un instrument strategic prin care instituția își îndeplinește misiunea de a asigura accesul larg și echitabil la resursele culturale și științifice. Un element deosebit de important al acestui proces îl constituie digitizarea și promovarea colecțiilor în limba română, care servesc drept resursă primară și de referință pentru utilizatorii din țară, dar și pentru diaspora. Pentru cetățenii Republicii Moldova stabiliți peste hotare, aceste colecții reprezintă o legătură esențială cu identitatea națională, limba maternă, istoria și valorile culturale. Accesul online la cărți, periodice și alte tipuri de materiale digitizate contribuie la păstrarea și consolidarea identității culturale, oferind posibilitatea de a menține un contact permanent cu patrimoniul cultural scris al țării de origine. Totodată, dezvoltarea Bibliotecii Digitale

presupune nu doar creșterea cantitativă a conținutului digitizat, ci și o organizare eficientă și coerentă a acestuia. Crearea și structurarea domeniilor de interes reprezintă o componentă esențială în facilitarea procesului de cercetare și în optimizarea accesului la resursele informaționale. Gruparea documentelor pe *domenii de interes* și *colecții digitale* permite utilizatorilor să identifice mai ușor informația relevantă, să exploreze subiecte de interes și să realizeze cercetări aprofundate într-un mod sistematic și eficient. Prin intermediul domeniilor de interes/colecțiilor digitale, Biblioteca Digitală răspunde mai bine nevoilor diversificate ale diferitelor categorii de utilizatori: cercetători, cadre didactice, studenți, elevi, bibliotecari, dar și publicul larg. Această structurare tematică contribuie la crearea unei imagini clare și intuitive asupra conținutului disponibil, sporind vizibilitatea colecțiilor digitale, valoarea lor științifică și culturală.

Concluzii

Dezvoltarea continuă a modului de Bibliotecă Digitală consolidează rolul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova ca instituție fundamentală în gestionarea patrimoniului documentar național. Prin digitizarea colecțiilor în limba română și organizarea acestora în domenii de interes/colecții digitale bine definite, biblioteca asigură nu doar conservarea pe termen lung a resurselor, ci și accesul eficient și modern la informație, contribuind astfel la promovarea culturii, educației și identității naționale în spațiul digital.

BNRM își propune, pentru perioada următoare, să extindă și să diversifice conținutul Bibliotecii Digitale printr-un amplu proces de digitizare a patrimoniului documentar național. Această inițiativă se înscrie în misiunea instituției de a conserva, valorifica și promova moștenirea culturală scrisă și vizuală a Republicii Moldova, adaptând-o la cerințele erei digitale și la nevoile actuale ale utilizatorilor.

Un obiectiv important al acestui demers îl constituie digitizarea unor publicații de referință, precum revista *Literatura și*

arta, care a avut un rol esențial în afirmarea identității culturale și literare naționale. Prin includerea acestei reviste în Biblioteca Digitală, se va asigura accesul liber și durabil la articole, eseuri, creații literare și materiale documentare de mare valoare istorică și culturală, atât pentru cercetători, cât și pentru publicul larg.

BNRM preconizează digitizarea și altor tipuri de materiale, precum cărți poștale, afișe, microfilme, ziare, care reflectă evoluția socială, culturală și istorică a Republicii Moldova. Aceste resurse oferă o perspectivă vizuală și documentară unică asupra trecutului și contribuie la completarea fondului informațional disponibil în format digital.

Digitizarea ziarelor și a microfilmelor va facilita accesul la surse primare de informare, indispensabile pentru studii istorice, sociologice și culturale, permițând cercetarea aprofundată a evenimentelor și fenomenelor din diferite perioade. În același timp, integrarea afișelor și a cărților poștale va îmbogăți patrimoniul digital cu materiale de interes pentru domenii precum istoria artei, comunicarea vizuală și studiile culturale.

Extinderea Bibliotecii Digitale nu reprezintă doar un proces tehnic, ci și un act de responsabilitate culturală, menit să asigure conservarea pe termen lung a documentelor fragile și să prevină degradarea sau pierderea acestora. Prin intermediul tehnologiilor moderne, aceste materiale devin accesibile unui public mai larg, inclusiv diasporei, contribuind la consolidarea legăturii cu identitatea culturală națională.

Digitizarea diverselor tipuri de materiale documentare și integrarea lor în Biblioteca Digitală vor consolida rolul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova de centru principal de conservare și diseminare a patrimoniului cultural, sprijinind educația, cercetarea și promovarea valorilor naționale în spațiul digital.

Referințe bibliografice

1. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA. *Biblioteca Digitală*. Disponibil: <http://www.catalog.bnrm.md/opac/searchnew> [accesat 2026-01-23].

2. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA / NATIONAL LIBRARY OF MOLDOVA. *Lansarea proiectului „Bibliothech” (ROMD00084) Iași, România / Chișinău, Republica Moldova*: Comunicat de presă. Postare pe Facebook. 2025-10-22. Disponibil: <https://tinyurl.com/5btf3b4z> [accesat 2026-02-17].
3. EUROPEANA. *Descoperiți patrimoniul cultural digital al Europei*. Pagina web. Disponibil: <https://www.europeana.eu/ro>. [accesat 2026-02-05].
4. INTERNATIONAL FEDERATION OF LIBRARY ASSOCIATIONS AND INSTITUTIONS (IFLA). *Just released: two new IFLA Standards*. 2019-08-29. Disponibil: <https://www.ifla.org/news/just-released-two-new-ifla-standards/> [accesat 2026-01-16].
5. Lege cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20.07.2017. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2017, nr. 301-315, art. 529. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro [accesat 2026-02-02].
6. Lege privind dreptul de autor și drepturile conexe: nr. 139 din 02.07.2010, art. 23, alineatul 1. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2010, nr. 191-193, art. 630. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=4405&lang=ro [accesat 2026-01-20].